

Preek ds. T.J. Keegstra – H.C. Zondag 37

Ps. 75: 1, 2, 3

Ps. 76: 1, 4

Ps. 75: 4, 5, 6

Ps. 145: 1

Ps. 145: 2, 3, 5

Lezen: Romeinen 3: 1-18 en Efeziërs 4: 17-32

Tekst: H.C. Zondag 37

Gemeente van onze Here Jezus Christus,

U hebt misschien weinig behoefte aan een preek over de eed. Want wie wordt er ooit tot een eed geroepen?

Toch hebben onze vaders er plaats voor ingeruimd. Om dwalingen van de roomsen. (Vr. en antw. 102) Maar vooral uit verzet tegen de wederdopers. Die mensen weigerden te zweren. Want, zeiden ze: God en de staat hebben niets te maken met elkaar.

De Dopersen maakten scheiding tussen natuur en genade. Tussen het gewone en het geestelijke leven. Tussen de zondag en de dagen van de week. Als je verlost bent, zeiden ze, kun je met die gewone dingen niet meer te maken hebben. Want die zijn vleselijk en jij bent geestelijk.

Vooraf daartegen is deze zondag opgesteld. Hij verzet zich tegen een vijand die zich vroom voordoeft, maar die intussen Gods genade losmaakt van ons leven.

Huwelijk en gezin, staat en maatschappij en ook de eed worden tot neutrale dingen die met Gods verlossingswerk niets te maken zou hebben.

Het gaat hier niet slechts over de eed, maar ten diepste over deze vraag hoe het leven van alle dag moet worden gewaardeerd door ons. Dat maakt deze zondag actueel!

Ik vat de tekst zo samen: Vader gaf zijn kinderen het geschenk van de eed.

We zien:

1. De rijkdom van dat geschenk
2. De basis van dat geschenk
3. Het leven uit dat geschenk

1. Inderdaad wordt vrijwel niemand van ons tot het afleggen van een eed geroepen. Maar intussen heeft de HERE ons in die eed een geweldig wapen tegen de zonde gegeven! Hij dient "om trouw en waarheid te bevestigen."

Trouw en waarheid, dat zijn de grondpeilers van de samenleving. Als trouw tot ontrouw wordt en waarheid tot leugen dan gaat die samenleving er aan. Omgang met elkaar is niet meer mogelijk. De kosmos wordt tot chaos, de wereld tot een hel.

Mensen, als God ons aan onszelf had overgelaten! Het was een hel geworden!

Neem maar wat Paulus schrijft, dat hij zowel Joden als Grieken beschuldigd heeft "dat ze allen onder de zonde zijn." Dat is ook: dat ze allen onder de leugen zijn. Want dat is de zonde: leugen. Ze is een product van satan die de vader van de leugen is. Als hij de leugen spreekt, spreekt hij naar zijn aard want hij is een leugenaar.

De leugen is het sterkste wapen dat satan in zijn strijd tegen God heeft gebruikt en ook nu nog gebruikt. En wij zijn met hem mee gaan doen. We zijn zijn bondgenoten geworden en daarmee leugenaars als hij!

Paulus heeft dat scherp getypeerd in Rom. 3: "Maar het blijft: God waarachtig." Hij is betrouwbaar. "maar ieder mens leugenachtig." Ieder mens! In de wereld. Ook in de kerk. Joden en Grieken, zegt Paulus. Christenen en heidenen. "Er is niemand die goed doet, zelfs niet één. Hun keel is een geopend graf. Met hun tong plegen zij bedrog. Addergif is onder hun lippen. Hun mond is van vloek en bitterheid vol."

Dat geldt ook ons dus! Zeker, door Gods genade is het niet allemaal leugen meer wat de klok slaat. Maar laten we eerlijk zijn: Wat wordt er ook onder ons nog veel gelogen.

Als ouders sta je soms versteld over je kinderen. Zoals zij kunnen liegen. Is het niet zo, jongens en meisjes? Je kunt zo liegen soms dat vader en moeder of de meester denken dat het waar is.

En later blijft dat zo. Wat wordt er gelogen! Bewust en onbewust. Door achterklap en kwaadspreken. Of doordat beloften niet worden nagekomen: doopbeloften, trouwbeloften, ambtsbeloften.

Hebben we altijd door hoe erg dat is? Ik zwijg nu over de wereld. Niet omdat het daar met dat liegen wel meevalt. Het einde is er juist van weg. De gewetens lijken met brandijzers toegeschroeid. Aan satans macht wordt de vrije loop gegeven.

Maar het oog ziet heel gemakkelijk af van zichzelf. Terwijl er ook onder ons nog heel wat pijn wordt geleden als gevolg van leugen en onbetrouwbaarheid! Het is waar wat Paulus zegt dat alle mensen leugenaars zijn. Als wij de samenleving moesten bouwen, er kwam geen spaan van terecht.

En dan zegt de Vader: Ik ben de HERE, uw Verlosser en God. Bij mijn naam zult u zweren.

Gods naam is God Zelf, zoals Hij Zich heeft geopenbaard aan ons: Hij is de Waarachtige en Getrouwe op Wie we áán kunnen. Al de eeuwen door heeft Hij dat laten zien. Telkens stond Hij klaar voor zijn volk. - In Egypte - . En zelfs toen het Hem zijn Zoon ging kosten. Toen schrok Hij niet terug. Maar Hij gaf Hem over voor ons. Zó betrouwbaar is Hij!

Gods naam is het enig vaste punt in de hemel en op aarde! En die naam gaf Hij in de eed als de laatste appelinstantie. Beroep u maar op die naam, zei Hij. Beroep u maar op Mij! Vertel de mensen maar dat Ik voor uw woorden instaat.

Geweldig is dat! Als ik door de rechter wordt opgeroepen als getuige, wie garandeert hem dan dat ik de waarheid spreek? Ik ben net zo leugenachtig als ieder ander mens! Wie weet wat er leeft in mijn hart? Als ik een ambt aanvaard met de belofte van trouw aan hare majesteit, de koningin, wie geeft haar dan de zekerheid dat ik naar die belofte mijn ambt vervullen zal? Arglistig is het hart, wie zal het kennen?

Kijk, dan biedt de HERE ons zijn naam aan en zegt: Roep Mij er maar als Getuige bij: "Zo waar helpe mij God, Almachtig." - Hij doorgrondt en kent mijn hart. Hij weet dat ik niet lieg. Hij weet dat, want Hij kent mijn hart - maar als ik het wel doe, dan mag Hij me straffen.

Daarom is het zo dwaas wat de roomsen doen, dat ze ook bij engelen en bij andere schepselen zweren. Geen schepsel kan instaan voor de zuiverheid van mijn hart. Dat kan alleen God! En Hij zegt: Ik die dat kan, Ik stel mijn naam garant voor wat u zegt! Beroep u maar op die naam.

Geweldig is dat! Want zo maakt Hij in onze verleugende wereld weer de samenleving mogelijk. Hij zet zijn naam in - om in die wereld de leugen te overwinnen.

God heeft zijn eigen naam weer als fundament onder ons leven gelegd. Op die naam mogen wij dat leven bouwen. Op die naam mogen wij staan in het onderlinge woordverkeer. Dat bewerkt vastheid en zekerheid. Trouw en waarheid worden bevestigd. Want we zijn gefundeerd op Vaders naam. En satan wordt er door verhinderd om van de wereld een chaos te maken.

Hoe erg is daarom dat men vandaag probeert om, precies als vroeger de Dopersen, Gods naam weg te werken uit de wereld. Alstublieft geen eden meer. Een belofte is genoeg. Wat heeft God met het publieke leven te maken? En met staatsstukken als de troonrede? Of met onze EURO? Blijf met Gods naam in de kerk en wees in de wereld neutraal.

Alsof dat mogelijk zou zijn! God is gebleven wie Hij is: De universele God van Ps. 24, van Wie de aarde is en haar volheid. Daarom wil Hij ook op de aarde satan terugdringen door zijn naam. Maar de mensen weten beter. Onder het mom van neutraliteit maken ze de HERE tot de particuliere God van de kerkmensen en dringen zo zijn naam weg uit de samenleving. En satan krijgt zijn kans. Zijn leugen triomfeert. De samenleving gaat er aan!

Daarom is deze belijdenis van zondag 37 ook zo rijk. Het gaat hier niet over een splinterige kwestie, maar hierover, dat we Vaders naam blijven zien als van beslissende betekenis voor het leven van staat en maatschappij.

De Dopersen hebben dat niet gezien. Ze hebben Gods naam als fundament verworpen. Onze vaders hebben door de zorg van de Geest dit onderkend. Zo hebben ze die rijkdom in deze zondag vastgelegd.

Dat is om dankbaar voor te zijn nu, ter wille van wat men noemt een radicale politiek, de Bijbel steeds meer naar de tribune verwezen wordt. Die Bijbel er uit. We weten het zelf! Dat is een nieuwe poging van de 'vader der leugen' om de enige naam die de wereld vastheid geeft, uit haar weg te werken.

En dan gaat alles onzeker worden. Want neem die naam uit ons volksleven weg, dan is er geen vastheid meer en geen trouw. In het zakenleven niet. In het huwelijksleven niet. Ook niet in het politieke en maatschappelijke leven. Alles gaat dan wankelen.

Het is echt geen wonder dat er van alles wankelt vandaag: in de politiek, de ethiek en overall. Dat is omdat Vaders naam en de openbaring van die naam in de Bijbel uit het leven van ons volk worden weggedrongen.

Wat is de HERE met die openbaring rijk geweest voor ons volk. Geen Nederlander haast, die niet gedoopt was. Zo is het vandaag al lang niet meer. Het ongeloof en de onkerkelijkheid hebben schrikbarende afmetingen aangenomen. En dat proces is nog altijd in volle gang. De godslastering grijpt steeds brutaler om zich heen. Godslasteraars krijgen onderscheidingen.

We staan met onze kinderen vandaag op een beslissend keerpunt in het leven van ons volk en van de volkeren. De vraag laat zich niet terugdringen: Zal er straks in Nederland en in Europa, ja, in de wereld nog ruimte zijn voor de naam van God? En voor de naam van onze Heiland, Jezus Christus? Het lijkt haast te zijn gedaan!

Wat wordt dan het gevaar groot dat we gaan wanhopen aan het nut van principiële acties. Zullen we met onze G-organisaties maar niet ophouden? Wat helpen die acties nog?

Laten we daarvoor oppassen. Want God wil dat heel het leven aan zijn naam wordt vastgemaakt. Dat is tot heil van ons volk en tot heil van de wereld. Zolang God ons daarom de mogelijkheid laat, zullen we aan die roeping moeten voldoen. Geen wereldmijding! Geen prijs geven van wat God geschapen heeft. Maar het leven aanvaarden zoals Hij dat tot onze troost weer met zijn naam verbonden heeft.

2. Dat is het tweede: De basis van dit geschenk.

"Want zo'n eed is op Gods Woord gegrond en werd door de heiligen in het oude en nieuwe verbond terecht gebruikt."

Let er op, wat er staat. Niet: De eed is op Gods Woord gegrond omdat de heiligen hem hebben gebruikt. De fundering was dan zwak geweest. Want ook die heiligen konden dwalen. En ze hebben soms ook gedwaald. Abraham bv. En David. En Petrus.

Waren we van die heiligen afhankelijk, dan hadden we geen zekerheid. Maar dat staat er ook niet! Wel dit, dat die heiligen Gods naam gebruikten omdat God zelf zegt in bv. Deut. 6:13: Bij mijn naam zult gij zweren.

Dat is de basis voor onze eden. Ook vandaag nog! De HERE heeft in Jeremia 12 vers 15 en volgende, als rijkdom van het nieuwe Verbond aangewezen, dat de heidenen die zich "gewonnen aan de wegen van mijn volk", zullen "zweren bij mijn naam: Zo waar de HERE leeft."

De Dopersen ontkennen deze rijkdom. Ze doen dat met een beroep op het woord van de Here Jezus in Mat. 5 dat we in het geheel niet moeten zweren. Maar ze zijn er naast met dat beroep. Matteüs zelf laat dat zien: "Maar Ik zeg u in het geheel niet te zweren" - en dan komt het - "bij de hemel niet (..), bij de aarde niet (..), bij Jeruzalem niet (..), ook bij uw hoofd zult gij niet zweren. Laat het ja' dat u zegt 'ja' zijn en het 'nee 'nee'. Wat daar bovenuit gaat is uit de boze."

De Here Jezus richt zich niet tegen het gebruik maar tegen misbruik van de eed. De Joden hadden er een potje van gemaakt. Als je zweert bij Gods naam, zeiden ze, is dat bindend. Maar zweer je bij de aarde of bij de hemel, bij Jeruzalem of bij je hoofd dan mag je liegen alsof het gedrukt staat. Want je bent niet gebonden.

Zo werd dat prachtige geschenk van God krachteloos gemaakt. Hij gaf de eed om de leugen te breken en de samenleving mogelijk te maken. Maar de Joden zeiden: Je mag

liegen en bedriegen, zoveel je wilt. Je mag daarbij twee vingers in de lucht steken. Als je het maar met de goede formule doet.

De leugengeest had zijn toppunt bereikt. Nota bene, in de kerk die een voorbeeld voor de wereld moet zijn! Opzettelijk en onder ede werd daar de waarheid verkracht. De eed die deze waarheid moest ondersteunen werd een steun voor de leugen. Alle besef van eerlijkheid en trouw werd de kop ingedrukt.

Daartegen zegt de Here Jezus: Ik zeg u in het geheel niet te zweren. Dan verbiedt Hij niet de eed. Hij wijst het misbruik af. Zweren, zegt Hij, moet altijd een aanroepen zijn van de naam van God. En daarom: Weg met die bastaard-eden. Ik zeg u in het geheel niet te zweren. Bij het éne niet en bij het andere niet. Laat het 'ja' dat u zegt 'ja' zijn en het 'nee' 'nee'.

Dat moeten we ons maar goed in de oren knopen. Ook wij proberen soms door sterke uitdrukkingen onze woorden kracht bij te zetten. "Ik durf er mijn twee vingers voor in de lucht te steken." "Mijn hoofd er af als het niet waar is." Of wat minder krachtig: Het is echt waar. Dus moet de ander geloven dat het waar is.

Houdt daar mee op, broeders en zusters, jongens en meisjes! Als iets waar is, dan is het waar. Dat hoeft je toch niet nog eens extra te bevestigen? Je maakt je positie er beslist niet sterker door. Eerder zet men om dat extra een vraagteken achter onze woorden.

Laat dat sterke woordgebruik maar aan de wereld over. In de kerk past het niet. Daar geldt: "Leg de leugen af en spreek de waarheid, ieder met zijn naaste omdat wij leden zijn van elkaar." Ons leven moet waar zijn! Dat wil de Here Jezus. Daarom probeert Hij ook vandaag met een preek over de eed de leugen zo uit ons leven terug te dringen, dat er in onze onderlinge omgang totaal geen eden meer nodig zijn. Omdat we de waarheid spreken.

Zover is het nog lang niet helaas! De waarheid heeft ons nog lang niet overwonnen. En de praktijk waartegen de Here Jezus zich keert in Mat. 5, is ook ons niet helemaal vreemd.

Dan kan een preek als deze je pijn doen. Dat die nog nodig is! Dat de zonde zo sterk nog is! Als christen wil je toch naar het Woord van de HERE leven? Dan wil je óók dat je leven voor God en voor de mensen waar zal zijn. Waar - in je denken en in je spreken. Waar - in je beloften.

Maar o, die onbetrouwbaarheid van ons hart! Ook Salomo wist daarvan mee te praten: "Wie op zijn eigen hart vertrouwt is een dwaas."

Daar zullen we tegen moeten vechten. Elke dag weer. In de kracht van God. Want het raakt de blijdschap van je geloof! De zonde ontnemt je die blijdschap.

En dan vind je het fijn als er over gepreekt wordt. Want juist die preek is de kracht waarmee onze Heiland door zijn Geest dat hart zó wil vernieuwen dat er iets al te zien komt van dat fijne dat straks op de nieuwe aarde regel zal zijn: Dat ons 'ja' 'ja' is en ons 'nee' 'nee'.

3. Dat is het derde: Het leven uit dat geschenk.

Want zo zal het zijn straks als Gods tent op de aarde is. De eed is dan niet meer nodig. De leugen is weg. Want de zonde is weg.

Maar dat moet hier in de kerk al te zien komen! Want hier worden we in Christus Jezus geschapen om goede werken te doen die God tevoren bereid heeft, opdat wij daarin zouden wandelen! Ook dit goede werk dat de leugen in principe bij ons overwonnen wordt.

Daarom leggen we in de kerk geen eden af. We volstaan met 'ja' of 'nee'. Maar vergeet niet dat dit wordt uitgesproken voor het aangezicht van God die hier bij ons wonen wil door zijn Heilige Geest. Daardoor heeft elk woord dat we hier spreken de kracht van een eed.

Niemand kan zeggen dat deze zondag voor hem geen boodschap heeft. We worden door de overheid of door een rechter misschien nooit geroepen om een eed af te leggen. Hier in de kerk zijn en worden heel wat eden afgelegd.

Bij de geloofsbelijdenis. Bij de huwelijksbevestiging. Bij de doop van onze kinderen. Bij de bevestiging in een ambt. Of als we samen zingen dat we de Here onze geloften zullen betalen.

Doen we naar die eden? Dienen we de HERE naar zijn Woord in ons hele leven? Zijn we trouw in het huwelijk? Onderwijzen we onze kinderen? Doen we hen onderwijzen? Vervullen we ook ons ambt zoals de HERE verwacht van ons? Is ons ja' altijd ja' en ons 'nee' 'nee?

Dat zijn geen vragen om naast ons neer te leggen. Men zegt soms dat dominees in een glazen huis wonen. Dat is waar. Maar het geldt ook voor u! Want u moet een zoutend zout en licht der wereld zijn, zegt de Here Jezus.

In ons leven moet de overwinning op de leugen naar buiten komen. Als dat niet zo is - als men ook bij ons nog allerlei leugens ziet; of dat het tussen ons als man en vrouw niet botert en men in het zakenleven op ons niet aan kan - wat moet de wereld dan denken van God en van zijn verlossing? Zijn naam wordt gelasterd. Het zout is smakeloos geworden. En het licht zit onder een korenmaat. Want we spelen met onze eden.

Alleen als we waar zijn, waarachtig zijn, zijn we een zegen voor de wereld. Leg daarom de leugen af een ieder tegenover uw naaste. Houd de beloften die u hier in de kerk aan God en aan elkaar hebt afgelegd.

Dat is uiteindelijk: Laat uw Heiland uw hart reinigen van de leugen. Geef u aan Hem door het geloof. Dan geeft Hij de overwinning! Want Hij werkt het willen en het werken naar zijn welbehagen. Maar u moet zelf ook willen werken!

Dan wordt uw leven blij. Want u ziet al iets van dat rijke dat in het nieuwe Jeruzalem regel is. De leugen is daar radicaal overwonnen. Want, zegt Openb. 21: "In haar zal niemand inkomen die de leugen liefheeft en doet."

Wat een feest zal dat zijn: De leugen is weg. Want de zonde is weg. En satan is in de poel van vuur en zwavel. De samenleving is van hem en van zijn leugen verlost! Dus kunnen we ongehinderd feest vieren: bruiloftsfeest!

Amen.